

**WIOLETTA KAMIŃSKA
MIROŚLAW MULARCZYK**

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

**OCZEKIWANIA STUDENTÓW
ZWIĄZANE Z WYPOSAŻENIEM POKOI
W GOSPODARSTWACH AGROTURYSTYCZNYCH
A ICH WYBRANE CECHY
SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE**

Abstract: Students' Expectations Regarding Room Facilities in Agritourist Farms and Chosen Socio-demographic Characteristics. The aim of this paper was to determine students expectations towards room facilities in agritourist farms in relations to chosen socio-demographic characteristics. To reach the goal, a survey was conducted on 639 students in January and February of 2015. The questionnaire concerned academic youth expectations regarding room facilities in agritourist farms. Respondents were asked to grade, using Linkert's scale, the importance of 14 pieces of equipment. Basic statistical indicators such as arithmetic mean and standard deviation were used in the paper. The results were presented with the use of graphic method, mainly radar charts. The conducted analyses allowed to state that the chosen socio-demographic characteristics were not a significant determinant shaping students expectations towards room facilities in agritourist farms. Academic youth expectations regarding the researched matter were relatively homogenous, thereby distinctive for this social group.

Key words: Agritourism, room facilities, socio-demographic characteristics, students.

Wstęp

Procesy transformacji ustrojowej w Polsce, zapoczątkowane pod koniec ubiegłego stulecia, wymusiły zmiany w funkcjonowaniu wszystkich regionów i sektorów gospodarki narodowej. Na początku tego okresu szczególnie trudna sytuacja cechowała obszary wiejskie i działalność rolniczą. Wyrazem tego była 2,5-krotnie niższa wydajność pracy niż w innych działach gospodarki narodowej. Ponadto, prawie 1/3 zatrudnionych w rolnictwie wytwarzała niecałe 3% PKB. Polska wieś stanęła przed koniecznością przemian strukturalnych ukierunkowanych na wielofunkcyjność, która polegała na rozwoju

pozarolniczej działalności gospodarczej [Kamińska, Heffner 2011]. Miało to zaktywizować mieszkańców wsi, zdywersyfikować ich źródła dochodów oraz poprawić warunki życia. Począwszy od lat 90. XX w. wśród pozarolniczej działalności w gospodarstwach rolnych znalazła się agroturystyka. Dochodowość usług agroturystycznych była silnie zróżnicowana. Według Broniec i Serockiej [2005] zyski z agroturystyki stanowiły 1/3 dochodów w gospodarstwie rolnym. Na podobnym poziomie oszacowali je Woźniak i Kuźniar [2000]. Z kolei według Jalnika [2005] dochody te mogły stanowić nawet połowę zysków gospodarstwa rolnego. Wielu autorów [np. Sadowski 2004; Wiśniewska 2008; Sosnowski *et al.* 2008; Cichowska 2010] uważało jednak, że dochody te w skali globalnej były nieduże. Wynikało to z braku promocji, niskiej innowacyjności, niewykorzystywania nowoczesnych form komunikowania się z potencjalnymi klientami oraz z ograniczonego rynku zbytu na usługi agroturystyczne.

Od początku funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych ich oferta była skierowana do określonej grupy nabywców. Byli to najczęściej mieszkańcy wielkich miast, rodziny z małymi dziećmi oraz osoby o ograniczonych możliwościach finansowych. Właściciele gospodarstw agroturystycznych właściwie nie poszukiwali nowych grup społecznych, do których można by było skierować taką ofertę. Z badań autorów [Kamińska, Mularczyk 2014] wynika, że rynkiem usług agroturystycznych mogliby być zainteresowani studenci. Jest to duża grupa społeczna – w 2013 r. młodzież studiująca stanowiła prawie 5% społeczeństwa polskiego. Przygotowanie oferty dla tej grupy osób powinno być poprzedzone badaniami dotyczącymi jej oczekiwań odnośnie do, m.in. standardu wynajmowanych pokoi. Według *Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 19 sierpnia 2004 r.* (Dz.U.06.22.169) w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, minimalne wyposażenie pokoi w gospodarstwach agroturystycznych powinno obejmować: łóżko jednoosobowe, nocny stolik lub półkę przy każdym łóżku, stół lub stolik, krzesło, taboret lub ławę, wieszak na odzież, półkę lub stelaż na rzeczy osobiste, przynajmniej jeden punkt świetlny oraz dostęp do węzła higieniczno-sanitarnego. Nasuwa się więc pytanie czy powyższe minimum spełnia oczekiwania młodzieży akademickiej?

W świetle powyższych uwag celem pracy było określenie oczekiwań studentów względem wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych oraz identyfikacja cech społeczno-demograficznych kształtujących te oczekiwania. Zmierzano do odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jakie były oczekiwania młodzieży akademickiej dotyczące wyposażenia wynajmowanych pokoi w gospodarstwach agroturystycznych?
- Czy powyższe oczekiwania były zróżnicowane w zależności od płci ankietowanych?
- Czy sytuacja materialna studentów mierzona dochodem na 1 członka rodziny była czynnikiem różnicującym powyższe oczekiwania?
- Czy miejsce zamieszkania studentów było cechą kształtującą odmienne oczekiwania dotyczące wyposażenia wynajmowanego pokoju?
- Czy oczekiwania studentów były zróżnicowane w zależności od kierunku ich studiów?

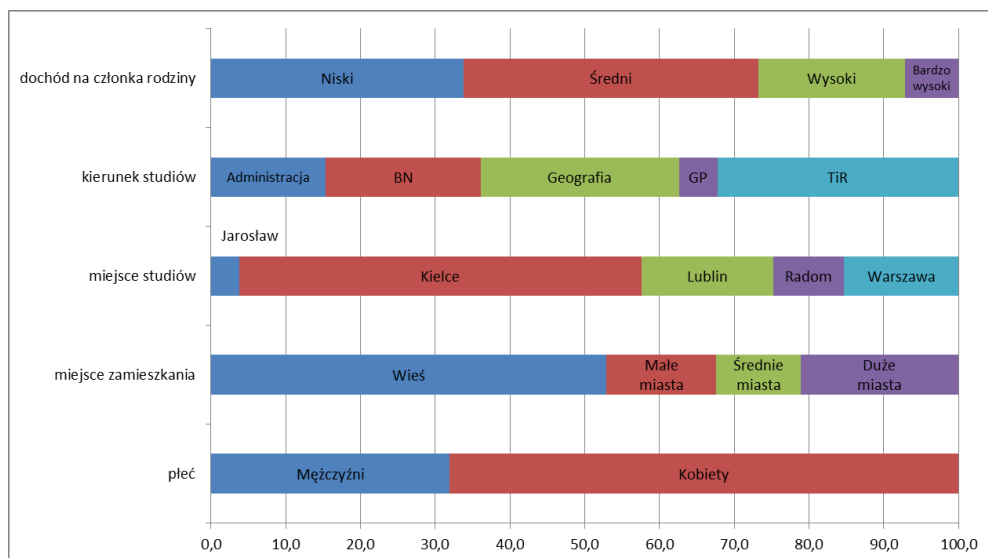
– Czy oczekiwania studentów dotyczące wyposażenia pokoi były uzależnione od wcześniejszych doświadczeń w zakresie korzystania z usług w gospodarstwach agroturystycznych?

W pracy oczekiwania rozumiane są jako przypuszczenia, nadzieje, pragnienia; jako to czego się pragnie i spodziewa [*Słownik Języka Polskiego* 2013].

Prezentowane wyniki badań stanowią część większego projektu dotyczącego percepcji agroturystyki przez młodzież akademicką.

1. Oczekiwania młodzieży akademickiej w odniesieniu do gospodarstw agroturystycznych – podejście metodologiczne

Do realizacji celu pracy, w styczniu i lutym 2015 r., przeprowadzono badania ankietowe na próbie 639 studentów. Kwestionariusz dotyczył oczekiwań młodzieży akademickiej w odniesieniu do wyposażenia pokoi w gospodarstwie agroturystycznym. Respondenci mieli za zadanie ocenić znaczenie, jakie przypisywali 14 elementom wyposażenia. Na liście umieszczono wszystkie elementy wymienione we wcześniej przytoczonym *Rozporządzeniu* oraz inne, które podnoszą standard świadczonych usług. Zastosowano 5-poziomą skalę Likerta, gdzie 0 oznaczało brak znaczenia, 1 – małe, 2 – średnie, 3 – duże i 4 – bardzo duże znaczenie. Ponadto, respondenci mogli dopisać swoje propozycje wyposażenia pokoi, które nie znalazły się na zaproponowanej liście.

Ryc. 1. Struktura respondentów według cech społeczno-demograficznych. BN – bezpieczeństwo narodowe, GP – gospodarka przestrzenna, TiR – turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne (ryc. 1-7).

W strukturze respondentów według płci przeważały kobiety, stanowiąc ponad 68% ogółu badanej próby (ryc. 1). Natomiast analiza miejsca zamieszkania badanych pozwoliła stwierdzić, że najwięcej osób pochodziło ze wsi (ponad połowa), a następnie z dużego miasta (pow. 100 tys. mieszkańców) – ponad 20%. W małych i średnich ośrodkach miejskich (do 20 tys. mieszkańców i od 20 do 100 tys.) zameldowanych było na stałe prawie 26% ankietowanych. Studenci reprezentowali różne ośrodki akademickie oraz różne kierunki studiów. Najwięcej studentów pobierało naukę w Kielcach. Stanowili oni ponad połowę badanych. Prawie co szósty ankietowany studiował w Lublinie, a co siódmy w Warszawie. 10% stanowili studenci z Radomia, a 4% z Jarosławia.

Niemal 1/3 ankietowanych studiowała turystykę i rekreację, ¼ geografię, a 1/5 bezpieczeństwo narodowe. Studenci administracji stanowili ponad 15% ogółu badanych, a gospodarki przestrzennej ok. 5%. Zdecydowana większość studentów deklarowała, że dochód na 1 członka rodziny był niski (do 1 tys. zł) albo średni (od 1 do 2 tys. zł). Takiej odpowiedzi łącznie udzieliło ponad 73% badanych. W rodzinie co piątego studenta dochód na 1 osobę kształtował się na poziomie wysokim (od 2 do 4 tys. zł), a nieco ponad 7% respondentów określiło go jako bardzo wysoki (powyżej 4 tys. zł).

W pracy do analiz wykorzystano podstawowe wskaźniki statystyczne, takie jak wartość średnia, odchylenie standardowe. Wyniki przedstawiono za pomocą metody graficznej, głównie wykresów radarowych.

2. Ewolucja polskich badań nad oczekiwaniami turystów

Badania oczekiwań turystów stanowią podstawę do kreowania produktu turystycznego oraz rozwoju całej branży turystycznej. Ich spełnienie jest nie tylko powodem satysfakcji turystów, ale także gwarantem promocji danych usług oraz bazy turystycznej. Poznanie oczekiwań konsumenta w stosunku do oferowanego produktu turystycznego, jak również preferowanych cech determinujących jego wybór ułatwia udoskonalenie produktu, poprawienie jego parametrów, nadanie mu najbardziej pożądanых cech [Szymańska, Dziedzic 2005]. Jak wskazują cytowane autorki oczekiwania konsumentów są dla przedsiębiorstwa źródłem inspiracji, pozwalają weryfikować podejmowane decyzje marketingowe we wszystkich fazach kształtowania oferty turystycznej. Nic więc dziwnego, że badania oczekiwań turystów mają ugruntowaną pozycję w świecie naukowym. Prace z tego zakresu dotyczyły prawie wszystkich segmentów podmiotowych i przedmiotowych rynku turystycznego.

Badaniami oczekiwań turystów z segmentu rynku wydzielonego na podstawie kryteriów geograficznych por. Walesiak [2000] zajmowali się m.in. Szpilko *et al.* [2013], Mikos von Rohrscheidt [2011, 2014], Alejsiak [1991], Stadnik [2012]. Autorzy zwracali uwagę na zróżnicowane oczekiwania mieszkańców wybranych miast Polski [Szpilko *et*

al. 2013], turystów zagranicznych [Alejziak 1991; Mikos von Rohrscheidt 2011, 2014], Polaków mieszkających za granicą [Stadnik 2012] oraz mieszkańców miast i wsi [Balińska 2014; Karbowiak 2006]. Z kolei oczekiwania turystów segmentu rynku wydzielonego na podstawie kryteriów demograficznych były przedmiotem badań m.in. Łaciaka [2013], Alejziaka [2009], Niezgody [2003], Kowalczyk–Anioł [2007], Kowalika [1982]. Wyniki tych badań dowodzą, że oczekiwania turystów były silnie zróżnicowane w zależności od płci, wieku, wielkości rodziny, ale także od fazy jej rozwoju. Inne bowiem były oczekiwania osób stanu wolnego, inne zaś osób znajdujących się w „młodym” związku małżeńskim, a jeszcze inne małżeństw z dziećmi w różnym wieku.

Oczekiwania turystów były także zróżnicowane ze względu na ich cechy socjoekonomiczne (dochód, wykształcenie, zawód, klasę społeczną). Aktywnością turystyczną polskich elit i ich oczekiwaniami zajmował się m.in. Alejziak [2000]. Oczekiwania turystyczne młodzieży akademickiej badali np.: Latosińska, Ludwicka [2010], [Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013]. Turystyka socjalna i różnorodne jej aspekty były przedmiotem badań Stasiaka [2011] i Kosmaczewskiej [2010]. Oczekiwania osób samotnych wobec turystyki przedstawili m.in. Niemczyk [2012] i Lubowiecki-Vikuk [2008, 2012], a osób niepełnosprawnych Łobożewicz [2000] i Kaganek [2009]. Relatywnie dużo prac poświęcono zachowaniom, oczekiwaniom i preferencjom turystycznym młodzieży uczącej się Tomczykowska [2013], Wartecka-Ważyńska [2007]. Warto jeszcze zwrócić uwagę na pracę Alejziaka [2007], w której autor poszukiwał inhibitorów aktywności turystycznej. Zwrócił uwagę na znaczenie czynników ograniczających poziom konsumpcji usług turystycznych przez mieszkańców Polski. Wśród nich dominujące znaczenie miał status materialny i brak czasu.

Oczekiwania turystyczne były także badane ze względu na przedmiotową segmentację rynku. Na przykład oczekiwania względem usług żywieniowych badali m.in. Zabrocki [2010], Kosicka-Gębska [2012], w odniesieniu do biur podróży – Mazurek-Kusiak [2012], Wojciechowska-Solis [2012], a turystyki kulturowej Mikos von Rohrscheidt [2010].

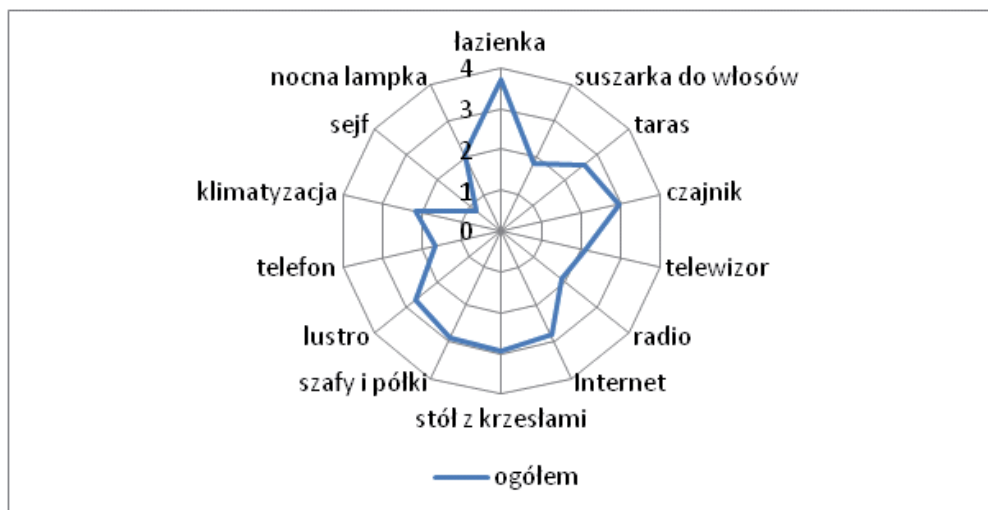
W ostatnich latach pojawiły się także badania oczekiwań turystów odnośnie do agroturystyki Wilk, Keck-Wilk [2013], Zawadka [2012, 2014]. Wynikało z nich, że agroturyści oczekiwali zróżnicowanej oferty usługowej i przygotowanej z uwzględnieniem ich zindywidualizowanych potrzeb Wilk, Keck-Wilk [2013]. Ponadto pragnęli, aby w gospodarstwach agroturystycznych były wypożyczalnie rowerów oraz sprzętu wodnego Zawadka [2014], a pokój obowiązkowo powinien być wyposażony w łazienkę Zawadka [2012].

Jak dotąd, w pracach naukowych, nie podjęto na szeroką skalę badań dotyczących oczekiwań młodzieży akademickiej w stosunku do agroturystyki. Przyjęto *a priori*, że nie jest to oferta skierowana do studentów. Warto jednak przyjrzeć się tej grupie pod względem marketingowym. Z badań bowiem wynika [Latosińska, Ludwicka 2010, Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013], że ponad 80% młodzieży akademickiej przejawiało aktywność turystyczną. Badania potwierdziły także, że studenci często

uprawiali turystykę kwalifikowaną (pieszą, wodną, rowerową oraz sporty zimowe) [Brojek, Bochenek 2012]. Można więc wnosić, że wymienione preferencje turystyczne studentów jest w stanie zaspokoić agroturystyka. Dodatkowo, niższa (niż w obiektach hotelowych) cena wypoczynku w gospodarstwach agroturystycznych nawiązuje do możliwości finansowych młodzieży akademickiej.

3. Oczekiwania młodzieży akademickiej związane z wyposażeniem pokoi w gospodarstwach agroturystycznych

W świetle przeprowadzonych badań można uznać, że w przypadku studentów, podobnie jak w przypadku pozostałych agroturystów [Zawadka 2012], najczęściej oczekiwanym elementem wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych była łazienka. Świadczy o tym, uzyskana dla wszystkich ankietowanych, średnia wartość jej znaczenia na skali Likerta. Wynosiła ona 3,7 i była zdecydowanie najwyższą spośród wszystkich branych pod uwagę elementów wyposażenia pokoi (ryc. 2)¹. Jej znaczenie potwierdza również to, że prawie 95% respondentów uznało, że jest to niezbędny element wyposażenia. Jedyne dla niespełna 1% respondentów łazienka pozostawała bez żadnego znaczenia (tab. 1). Należy podkreślić, że nie znajduje się ona w wykazie obowiązkowego wyposażenia pokoi w tzw. innych obiektach noclegowych, zamieszczonym w *Rozporządzeniu Ministra*. Właściciel gospodarstwa agroturystycznego zobowiązany jest jedynie do udostępnienia turystom wspólnego dla wszystkich pokoi węzła higieniczno-sanitarnego.

Ryc. 2. Oczekiwania wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych

¹ Szerzej na ten temat w: [Kamińska, Mularczyk 2014].

Istotnymi elementami wyposażenia okazały się również sprzęty ułatwiające przebywanie w pokojach, spożywanie posiłków oraz przechowywanie rzeczy osobistych. Średnia wartość ich znaczenia na skali Likerta była bliska 3 (czajnik – 2,94; stół i krzesła – 2,91; szafy i półki – 2,9) (ryc. 2). Elementy te nie były oczekiwane, zaledwie przez 1%-2% respondentów (tab. 1). Spośród tych elementów czajnik i szafy nie stanowią, zgodnie ze wspomnianym wcześniej *Rozporządzeniem*, minimalnego wyposażenia.

Duże znaczenie dla badanych studentów miał również dostęp do Internetu. Średnia wartość a skali Likerta wynosiła w tym przypadku 2,83. Możliwość korzystania z Internetu w pokoju za zbędną uznało niecałe 5% ankietowanych (tab. 1). Duża grupa studentów stwierdziła, że wśród wyposażenia pokoi powinny znaleźć się także: lustro oraz balkon lub taras. Na duże i bardzo duże znaczenie lustra wskazało prawie 52% respondentów, za bez znaczenia uznało je niewiele ponad 5% badanych. Balkon lub taras okazały się niezbędne do wypoczynku dla 55% studentów. Niewiele ponad 3% uznało je za niepotrzebne. Za mniej istotne dla komfortu wypoczynku, w porównaniu do wcześniej wymienionych elementów wyposażenia pokoi, studenci uznali: klimatyzację (2,2 na skali Likerta), telewizor (2,1) oraz nocną lampkę (2,1). Na duże i bardzo duże ich znaczenie wskazało około 40% respondentów.

Tabela 1

Znaczenie wyposażenia pokoi w gospodarstwie agroturystycznym według ankietowanych studentów

Elementy wyposażenia	Znaczenie (% respondentów)		
	bez znaczenia	małe i średnie	duże i bardzo duże
łazienka	0,9	4,4	94,7
czajnik	1,1	27,4	71,5
stół z krzesłami	1,9	27,2	70,9
szafy i półki	2,3	27,8	69,8
Internet	4,7	31,2	64,2
lustro	5,2	33,3	61,5
balkon, taras	3,4	41,6	55
klimatyzacja	11,1	48,4	40,5
telewizor	13,6	46,5	39,9
nocna lampka	13	47,8	39,2
radio	17,4	51,7	31
suszarka do włosów	20,2	49,5	30,3
telefon	26,3	45,7	28
sejf	55,7	36,3	8

Źródło: Obliczenia własne.

Natomiast od 11% (klimatyzacja) do 14% (telewizor) ankietowanych uznało, że nie miały one żadnego znaczenia (tab. 1). Jeszcze mniej istotnymi elementami wyposażenia pokoi okazały się według respondentów: radio (1,9 na skali Likerta), suszarka do włosów (1,8) oraz telefon (1,7). Około 30% badanych stwierdziło, że miały one duże i bardzo duże znaczenie. Dla ok. 1/5 ankietowanych wyposażenie pokoi w te elementy było zbędne. Najmniejsze znaczenie dla studentów podczas wypoczynku w gospodarstwach agroturystycznych miał sejf. Prawie 56% respondentów uznało go za zbędny. Wartość znaczenia na skali Likerta była w tym przypadku najniższa i wynosiła 0,8 (ryc. 2).

4. Oczekiwania względem wyposażenia pokoi a wybrane cechy społeczno-demograficzne studentów

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że aktywność turystyczna uzależniona jest od wielu czynników por. [Middleton 1996; Niezgoda 2012; Wodejko 1998]. Najczęściej wymienia się czynniki ekonomiczne, społeczno-demograficzne, geograficzne, prawno-polityczne oraz psychologiczne. Szczególnie dużo uwagi poświęca się czynnikom społeczno-demograficznym, one to bowiem, w warunkach państw demokratycznych, w znacznym stopniu kształtują oczekiwania i preferencje turystyczne. Badania wykazują, że aktywność turystyczna w dużym stopniu uzależniona jest od statusu społeczno-ekonomicznego [Alejziak 2007; Anszperger 2012; Brudnicki *et al.* 2013]. Jak wskazuje Alejziak [2007] ten rodzaj aktywności jest istotnym elementem konsumpcji oraz wyznacznikiem nowoczesności i dobrobytu społeczeństwa. Częściej z usług turystycznych korzystają osoby o wyższym statusie materialnym. One też zazwyczaj mają wygórowane oczekiwania związane z poziomem świadczonych usług turystycznych, w tym noclegowych.

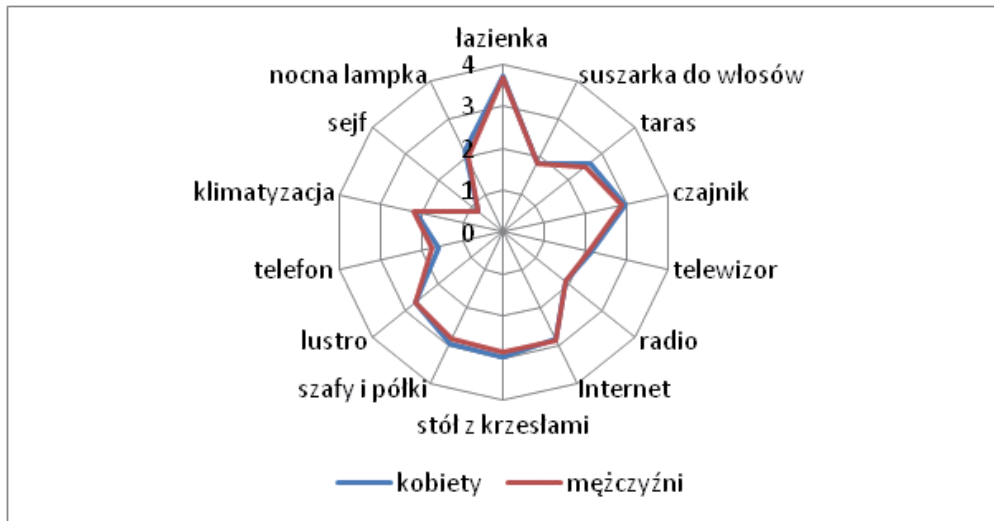
Istotnym czynnikiem wpływającym na aktywność i oczekiwania turystyczne była także płeć. Ogólnie kobiety miały wyższe od mężczyzn wymagania dotyczące wyposażenia wynajmowanych pokoi w sprzęt umożliwiający codzienne funkcjonowanie. Dlatego też częściej wybierały nocleg u rodziny lub w pensjonacie [*Struktura krajowego...* 2010].

Jak wynika z badań Łaciaka [2013] aktywność i oczekiwania turystyczne były zróżnicowane między poszczególnymi grupami społeczno-zawodowymi. Stwierdzono także, że pragnienia turystów były odmienne w zależności od ich miejsca zamieszkania. Mieszkańcy z dużych miast mieli wyższe oczekiwania w stosunku do ludności z mniejszych ośrodków.

Z niniejszych badań wynika, że wybrane cechy społeczno-ekonomiczne nie wpływały lub wpływały w niewielkim stopniu na oczekiwania turystyczne młodzieży akademickiej.

Na podstawie przeglądu literatury przedmiotu spodziewano się, że studentki będą posiadać większe wymagania względem wyposażenia pokoi niż studenci. Przeprowadzone badania pozwoliły jednak stwierdzić, że płeć młodzieży akademickiej nie

stanowiła determinanty różnicującej jej oczekiwania. Kobiety miały tylko nieznacznie większe wymagania względem wyposażenia pokoi (ryc. 3). Średnia wartość znaczenia na skali Likerta dla wszystkich zaproponowanych w ankiecie elementów wyposażenia wynosiła dla kobiet 2,37, dla mężczyzn zaś 2,34, przy średniej dla ogółu badanych 2,36 i odchyleniu standardowym 0,02.

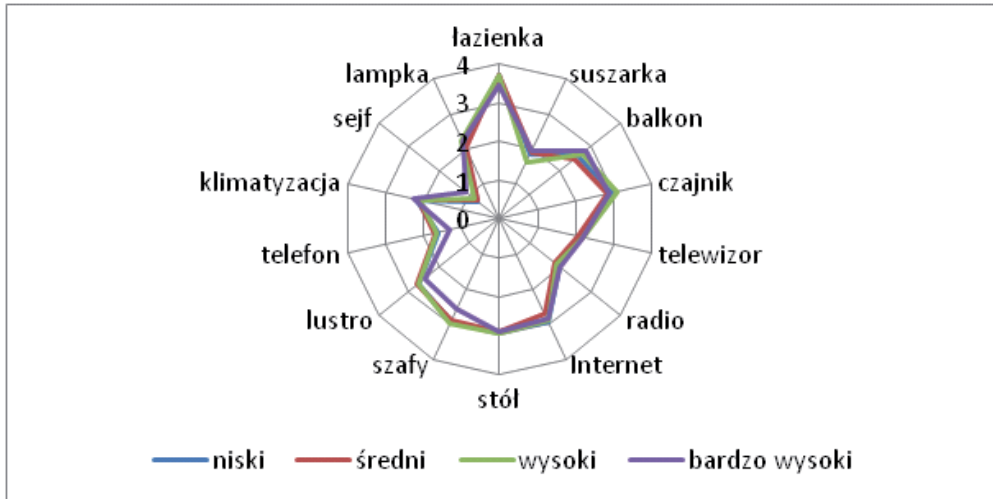
Ryc. 3. Zróżnicowanie oczekiwania wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych według płci

Stwierdzono także, że status materialny studentów nie był czynnikiem kształtującym ich oczekiwania względem wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych (ryc. 4).

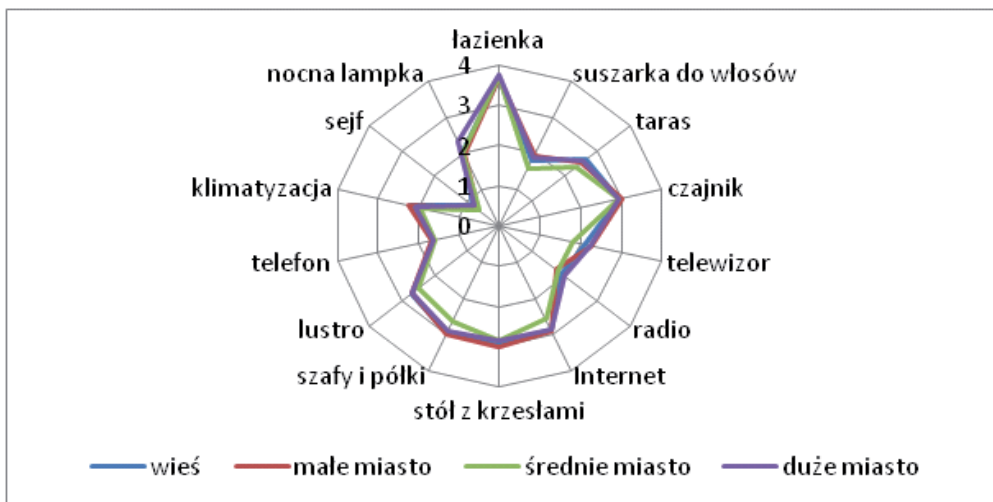
Można jedynie stwierdzić, że wyposażenie pokoi miało nieco większe znaczenie dla ankieterowanych z wysokimi dochodami (średnia dla wszystkich elementów – 2,39). Pozostałe grupy studentów, wyróżnione ze względu na dochód, w tym o bardzo wysokim statusie materialnym, cechowały się tylko niewiele mniejszymi oczekiwaniami. Dla osób z niskimi dochodami średnia wartość na skali Likerta wynosiła – 2,38, z bardzo wysokimi – 2,36, a ze średnimi – 2,34, przy średniej dla ogółu 2,36 i odchyleniu standardowym – 0,03. Największe zróżnicowanie dotyczyło oczekiwań względem telefonu, sejfu i szaf. Telefon najrzadziej oczekiwany był przez studentów z bardzo dużymi dochodami, częściej zaś przez osoby z pozostałych grup. Sejf natomiast najczęściej oczekiwany był przez studentów z największymi dochodami (ryc. 4).

Przeprowadzone badania ankietowe pozwoliły także stwierdzić, że miejsce zamieszkania studentów w niewielkim stopniu wpływało na ich oczekiwania w stosunku do wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych (ryc. 5). Najwyższe cechowały osoby zamieszkujące w dużych miastach (średnia wartość

dla wszystkich elementów na skali Likerta 2,39), najmniejsze zaś mieszkańców średnich miast (2,2; przy średniej dla wszystkich badanych – 2,36 i odchyleniu standardowym – 0,09).

Ryc. 4. Zróżnicowanie oczekiwań wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwie agroturystycznym według dochodu netto na członka rodziny

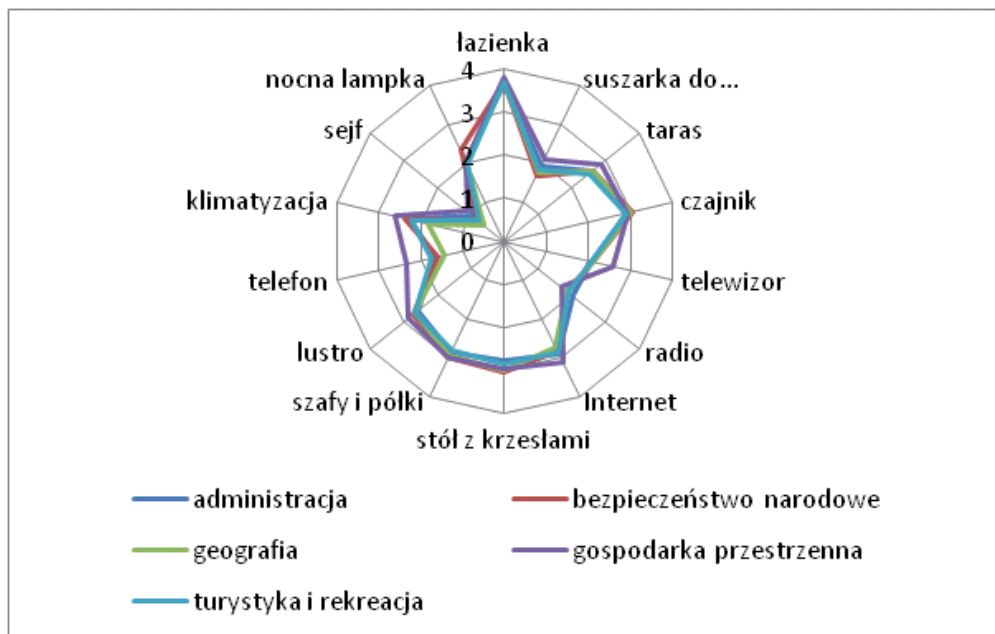

Ryc. 5. Zróżnicowanie oczekiwań wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwie agroturystycznym według miejsca zamieszkania

Dla mieszkańców średnich miast niemal wszystkie elementy wyposażenia pokoi

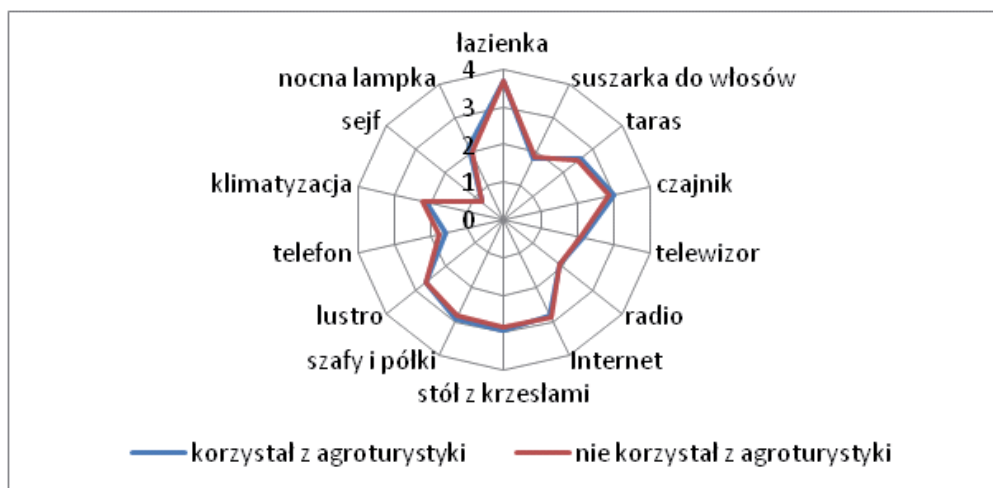
miały mniejsze znaczenie niż dla pozostałych ankietowanych. Największe różnice występowały w przypadku dostępności: telewizora, suszarki, szafy i półki oraz Internetu (ryc. 5).

Uzyskane wyniki pozwoliły zauważyć również, że oczekiwania studentów względem wyposażenia pokoi w gospodarstwach agroturystycznych w niewielkim stopniu uzależnione były od kierunku studiów ankietowanych (ryc. 6). Najwyższymi oczekiwaniami cechowali się studenci gospodarki przestrzennej (średnia wartość znaczenia dla wszystkich elementów wyposażenia – 2,57), nieznacznie mniejszymi pozostali (od 2,31 studiujący geografię do 2,4 bezpieczeństwo narodowe). Średnia wartość znaczenia wszystkich branych pod uwagę elementów wynosiła dla ogółu badanych 2,36, a odchylenie standardowe 0,1.

Ryc. 6. Zróżnicowanie oczekiwań wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwie agroturystycznym według kierunku studiów

Największe różnice oczekiwań między studentami różnych kierunków dotyczyły wyposażenia pokoi w telefon, klimatyzację oraz telewizor. Wszystkie te elementy posiadały największe znaczenie dla studiujących gospodarkę przestrzenną (wartość znaczenia telefonu na skali Likerta – 2,33, dla pozostałych kierunków od 1,4 do 1,8; klimatyzacji odpowiednio – 2,6 i od 1,8 do 2,4; telewizora – 2,6 i 2,1 dla pozostałych) (ryc. 6).

Ryc. 7. Zróżnicowanie oczekiwań studentów korzystających i nie korzystających z usług gospodarstw agroturystycznych wobec wyposażenia pokoi

W świetle przeprowadzonych badań można również stwierdzić, że nie było istotnej różnicy w oczekiwaniach studentów wobec wyposażenia pokoi między ankietowanymi korzystającymi wcześniej z usług agroturystycznych a osobami nie korzystającymi z nich. W przypadku analizowanych grup średnie znaczenie wszystkich elementów wyposażenia pokoi było nieznacznie większe dla osób wypoczywających wcześniej w gospodarstwach agroturystycznych (2,37) niż dla studentów nie korzystających z tej formy wypoczynku (2,34). Średnia wartość dla ogółu badanych wynosiła 2,36 przy odchyleniu standardowym 0,02. (ryc. 7).

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę wyposażenie pokoi w elementy użytku codziennego oraz elementy trwałe największe znaczenie dla młodzieży akademickiej miała łazienka, która była ważna lub bardzo ważna prawie dla wszystkich ankietowanych. Duże znaczenie dla studentów miały także przedmioty ułatwiające przebywanie w pokojach, spożywanie posiłków czy przechowywanie bagaży. Było to naturalne ze względu na to, że wymienione elementy wyposażenia stanowiły podstawowy sprzęt umożliwiający codzienne funkcjonowanie podczas wypoczynku. Ważna była także możliwość dostępu do Internetu. Rzadziej oczekiwane było wyposażenie pokoi w telewizor, radio, klimatyzację. Najmniej ważne dla komfortowego wypoczynku studentów były: suszarka do włosów, telefon oraz sejf.

Wybrane cechy społeczno-demograficzne nie stanowiły istotnej determinanty kształtującej oczekiwania studentów wobec wyposażenia pokoi w gospodarstwach

agroturystycznych. W przypadku młodzieży akademickiej jej pragnienia odnośnie do wynajmowanych pokoi były względnie jednorodne, przez co charakterystyczne dla tej grupy społecznej. Funkcjonowanie w środowisku studenckim, podobne zainteresowania, relatywnie duża ilość czasu wolnego (bez zajęć dydaktycznych) spowodowały unifikację (przynajmniej częściową) oczekiwań agroturystycznych. Jednak pozycja społeczna studentów, ich poziom wykształcenia, ciekawość świata, ponadprzeciętna świadomość dot. minimalnych warunków sanitarno-higienicznych oraz doświadczenie w korzystaniu z usług turystycznych spowodowały, że ich oczekiwania w stosunku do niektórych elementów wyposażenia były wyższe aniżeli minimalne standardy określone w przepisach. Jest to istotna informacja dla właścicieli gospodarstw agroturystycznych, ponieważ opracowanie oferty dla studentów nie wymaga zróżnicowania jej w zależności od płci, miejsca zamieszkania, dochodów, kierunku studiów oraz wcześniejszych doświadczeń. Może być ona uniwersalna i kierowana do całej grupy młodzieży akademickiej. Taka oferta umożliwi poszerzenie rynku zbytu bez znacznego podnoszenia kosztów. Jednak należy pamiętać, że w produkcie kierowanym do rozpatrywanej grupy społecznej powinno się uwzględnić najbardziej oczekiwane przez studentów elementy wyposażenia pokoi, tj. łazienkę, czajnik i stół z krzesłami. Ponad $\frac{3}{4}$ ankietowanych uznało te elementy za ważne lub bardzo ważne.

Warto także zaznaczyć, że przedstawione oczekiwania wynikają z możliwości i ograniczeń, jakie stworzyła współczesna technologia. Studenci mają ponadprzeciętne wymagania związane ze stałymi elementami pokoi (łazienka, stół, półka na torby podróże). Nie potrzebują natomiast massmediów w pokoju (telewizor, radio), bowiem wszelkie informacje mogą zdobyć dzięki sieci podłączonej do telefonów komórkowych lub osobistych laptopów. Ich małe gabaryty oraz nieobciążająca bagaż waga powodują, że są one podstawowym sprzętem, jaki studenci zabierają na wypoczynek. Młodzież studiująca jest przeciwieństwem grupą społeczną najchętniej korzystającą ze zdobyczy technologicznych.

Literatura

- Alejski W., 1991, *Aktywność turystyczna mieszkańców Szwecji na przykładzie populacji sztokholmskiej (wstępny raport z badań)*. Folia Turistica, nr 2, AWF Kraków, PWN, Kraków, s. 59-87.
- Alejski W., 2000, *Aktywność turystyczna elit finansowych w Polsce (wstępny raport z badań)*, [w:] *Studia nad czasem wolnym mieszkańców dużych miast Polski i jego wykorzystaniem na rekreacje ruchową i turystykę*, J. Wyrzykowski (red.). Wyd. AWF we Wrocławiu, Wrocław, s. 33- 47.
- Alejski W., 2007, *Inhibitory aktywności turystycznej. Teoretyczne i metodologiczne aspekty studiów nad ograniczeniami i barierami uczestnictwa w wyjazdach wypoczynkowych*. Folia Turistica, nr 17, s. 59-89.
- Alejski W., 2009, *Determinanty i zróżnicowanie społeczne aktywności turystycznej*. AWF, Kraków.

- Ansperger A., 2012, *Turystyka i dobrobyt*, [w:] *Dokonania współczesnej myśli ekonomicznej. Egzemplifikacja pojęcia dobrobytu*, U. Zagórska-Jonszta, R. Pęciak (red.). Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Wydziałowe UE w Katowicach, nr 305.
- Baer-Nawrocka A., Poczta W., 2014, *Przemiany w rolnictwie*, [w:] *Polska wieś 2014. Raport o stanie wsi*, I. Nurzyńska, W. Poczta (red.). Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa, s. 85-124.
- Balińska A., 2014, *Aktywność turystyczna mieszkańców wsi w kontekście przemian społeczno-gospodarczych – rzeczywisty i potencjalny popyt turystyczny mieszkańców wsi*. Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, t. 101, z. 2, s. 112-122.
- Brojek A., Bochenek A., 2012, *Sport-tourism Interests in the Light of All the Interests of Physical Education Students in the Selected Academies in Poland*. Polish Journal Sport Tourism, 19, s. 68-76.
- Broniec J., Serocka K., 2005, *Stan i możliwości rozwoju agroturystyki na terenie Dolnego Śląska*, [w:] *Turystyka wiejska a rozwój i współpraca regionów*. Prace Naukowo-Dydaktyczne PWSZ w Krośnie, z. 15, Krosno, s. 139-145.
- Brudnicki R., Barczak M., Woźniak L., Słowiński K., Markiewicz P., 2013, *Badanie ruchu turystycznego Raport końcowy*. Instytut Gospodarki Turystycznej i Geografii Wyższej Szkoły Gospodarki, Bydgoszcz.
- Cichowska J., 2010, *Sytuacja ekonomiczna badanych gospodarstw agroturystycznych*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, nr 2, Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi PAN, Oddział w Krakowie, s. 85-94.
- European Competitiveness Report 2001*, 2001, European Commission, Luxembourg, s. 19.
- Frenkel I., 2014, *Ludność wiejska*, [w:] *Polska wieś 2014... op. cit.*, s. 27-84.
- Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators*, 1996, STI Working Papers, nr 5, OECD, Paris, s. 20.
- Gurgul E., 2005, *Agroturystyka jako element rozwoju i promocji regionu*. Wyd. Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa.
- Jalnik M., 2005, *Typologia gospodarstw agroturystycznych jako determinanta rozwoju usług*. Wyd. Politechniki Białostockiej, Białystok, s. 134.
- Kaganek K., 2009, *Turystyka osób niepełnosprawnych w aspekcie wybranych uwarunkowań*. EAS, Kraków.
- Kamińska W., 2011, *Aktywność gospodarcza osób fizycznych na obszarach wiejskich w Polsce*, [w:] *Obszary wiejskie: wielofunkcyjność, migracje, nowe wizje rozwoju*, W., Kamińska, K. Heffner, (red.). Studia KPZK PAN, t. CXXXIII, Warszawa, s. 103 -127.
- Kaminska W., Heffner K. (red.), 2011, *Obszary wiejskie: wielofunkcyjność, migracje, nowe wizje rozwoju*. Studia KPZK PAN, t. CXXXIII, Warszawa.
- Kamińska W., Mularczyk M., 2014, *Baza agroturystyczna w świetle oczekiwań młodzieży akademickiej. Wyniki badań ankietowych – w druku*.
- Karbownik K., 2006, *Uczestnictwo Polaków – mieszkańców miast i wsi – w wyjazdach turystycznych – podobieństwa i różnice*. Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 93, z. 1, s. 152-160.
- Kłodziński M., 1997, *Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich w Polsce i w krajach Unii Europejskiej*. Wyd. SGGW, Warszawa.
- Kosicka-Gębska M., 2012, *Oczekiwania turystów wobec oferty żywieniowej*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Nr 699, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 84, Szczecin, s. 421-428.

- Kosmaczewska J., 2010, *Turystyka socjalna jako narzędzie minimalizowania negatywnych skutków sezonowości w regionach turystycznych*, [w:] *Potencjał turystyczny – zagadnienia ekonomiczne*, A. Panasiuk (red.). Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 699, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 53, Szczecin, s. 461-469.
- Kowalczyk-Anioł J., 2007, *Rozwój przestrzeni urlopowo-wakacyjnej rodzin studentów Uniwersytetu Łódzkiego*. ŁTN, Seria Szlakami Nauki, nr 34, s. 131.
- Kowalik T., 1982, *Turystyka rodzinna*. Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa, s. 179.
- Latosińska J., Ludwicka D., 2010, *Aktywność turystyczna młodzieży akademickiej na przykładzie wyższych uczelni w Łodzi*. Turyzm, I, s. 21-28.
- Lubowiecki-Vikuk A. P., 2008, *Być singlem i podróżować*. Rynek Turystyczny, nr 10, s. 18-22.
- Lubowiecki-Vikuk A. P., 2012, *Determinanty aktywności rekreacyjno-turystycznej osób samotnych w Wielkopolsce*. Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań.
- Lubowiecki-Vikuk A. P., Podgórski Z., 2013, *Zachowania i preferencje turystyczne młodzieży akademickiej*, [w:] *Współczesne uwarunkowania i problemy rozwoju turystyki*, R Pawłusiński (red.). IGI GP, UJ, Kraków, s. 149-58.
- Łaciak J., 2013, *Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 r.* Instytut Turystyki, Warszawa.
- Łobozewicz T. (red.), 2000, *Turystyka i rekreacja ludzi niepełnosprawnych*. Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie, Warszawa.
- Mazurek-Kusiak A., 2012, *Popyt na usługi tradycyjnych biur podróży a jakość obsługi klienta na przykładzie lubelskiego rynku biur podróży*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 699, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 84, Szczecin, s. 461-469.
- Middleton V. T. C., 1996, *Marketing w turystyce*. Polska Agencja Promocji Turystyki, Warszawa.
- Mikos v. Rohrscheidt A., 2010, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*. Wyd. 2. KulTour.pl, Poznań.
- Mikos von Rohrscheidt A., 2011, *Niemcy w Poznaniu*, [w:] *Obcy w Poznaniu. Historyczna metropolia jako ośrodek turystyki kulturowej*, A. Mikos von Rohrscheidt (red.). KulTour.pl – Proksenia, Poznań – Kraków, s. 223–238.
- Mikos von Rohrscheidt A., 2014, *Zachowania i preferencje turystów zagranicznych korzystających z usług przewodników w Poznaniu w latach 2011–2013*. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, t. 2, nr 3 (264), s. 154-178.
- Niemczyk A., 2012, *Osoby samotne i ich zachowania turystyczne związane z podróżami kulturowymi – wybrane problemy*. Zeszyty Naukowe, nr 699, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, s. 95-108.
- Niezgoda A., 2003, *Spoleczne determinanty popytu turystycznego*. *Problemy Turystyki*, nr 1/4, t. XXVI, s. 49-59.
- Niezgoda A., 2012, *Popyt turystyczny – uwarunkowania i perspektywy rozwoju*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 699, Szczecin, s. 11-26.
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów*, Dz.U.06.22.169.
- Sadowski A., 2004, *Agroturystyka i ekoturystyka jako alternatywne metody zwiększania dochodów rolniczych*, [w:] *Podlasie – wizja rozwoju*, A. F. Bocian (red.). Agencja Wydawniczo Reklamowa Autoreklama, Białystok s. 120-131.
- Słownik Języka Polskiego*, 2013, PWN, Warszawa.

- Sosnowski J., Ciepela G.A., Jankowski K., 2008, *Wpływ działalności agroturystycznej na ekonomikę gospodarstw rolnych powiatu wyszkowskiego*, [w:] *Ekonomiczne i społeczne aspekty rozwoju turystyki wiejskiej*, I. Sikorska-Wolak (red.). Wyd. SGGW Warszawa, s. 107-116.
- Stadnik K., 2012, *Aktywność turystyczna Polonii Kanadyjskiej na przykładzie mieszkańców Vancouver*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 223-236.
- Stasiak A., (red.), 2011, *Perspektywy i kierunki rozwoju turystyki społecznej w Polsce*. Wyd. Wyższej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi, Łódź.
- Struktura krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego w województwie zachodniopomorskim w okresie sezonu letniego oraz poza sezonem w 2010 r. Raport z badań*, 2010, Zachodniopomorskie Morze Przygody
- http://www.wzp.pl/editor/uploaded/Turystyka/dokumenty/Raport%20Badania_turyst_Zachpom_2ba.pdf
- Szpilko D., Gierałtowska M., Golubiewska P., 2013, *Preferencje turystyczne mieszkańców Białegostoku*. Economics and Management – 1/2013, s. 101-114.
- Szymańska A., Dziedzic D., 2005, *Conjoint analysis jako metoda analizy preferencji konsumentów*. Zeszyty Naukowe AE w Krakowie, nr 680, 1, s. 1-14.
- Tomezykowska P., 2013, *Spoleczne i ekonomiczne uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży*, Zeszyty Naukowe Szkoły Wyższej Przymierza Rodzin, Ser. Geogr.-Tur., nr 6, Warszawa, s. 21-52.
- Walesiak M., 2000, *Segmentacja rynku. Kryteria i metody*, [w:] *Przestrzenno-czasowe modelowanie i prognozowanie zjawisk gospodarczych*, A. Zeliaś (red.). Wyd. AE Kraków, s. 191-201.
- Wartecka-Ważyńska A., 2007, *Turystyka młodzieży i jej uwarunkowania*. Wyd. UAM, Poznań.
- Wilk I., Keck-Wilk M., 2013, *Oczekiwania turystów dotyczące oferty gospodarstw agroturystycznych*. Journal of Agribusiness and Rural Development, 2(28), s. 243-250.
- Wiśniewska A., 2008, *Dochodowość usług agroturystycznych w gospodarstwach kaszubskiej gminy Brusy*. Słupskie Prace Geograficzne, 5, s. 65-73.
- Wodejko S., 1998, *Ekonomiczne zagadnienia turystyki*. WSHiP, Warszawa.
- Wojciechowska-Solis J., 2012, *Kierunki doskonalenia jakości usług wpływające na decyzje nabywcze klientów biur turystycznych*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 699, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 84, Szczecin, s. 485-496.
- Woźniak M., Kuźniar W., 2000, *Znaczenie agroturystyki w ożywieniu gospodarczym obszarów górskich (na przykładzie Podkarpacia)*, [w:] *Turystyka wiejska w perspektywie europejskiej*. Materiały konferencyjne, KCDRRiOW Oddział w Krakowie, Kraków 2000, s. 149-160.
- Zabrocki R., 2010, *Postawy konsumentów względem usług żywieniowych w ofercie turystycznej*, [w:] *Gastronomia w ofercie turystycznej regionu*, Z. J. Dolatowski, D. Kołożyn-Krajewska (red.). PTTŻ, WSHiT, Częstochowa, s. 93-117.
- Zawadka J., 2012, *Preferencje turystów dotyczące wypoczynku w gospodarstwach agroturystycznych na Lubelszczyźnie*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 699, Szczecin, s. 167-179.
- Zawadka J., 2014, *Zachowania i oczekiwania turystyczne osób wypoczywających na wsi w kontekście infrastruktury okoloturystycznej*, [w:] *Agrotravel*, C. Jastrzębski (red.). ROT, Kielce, WSWPiNM, Kielce.